

Koosoleku
PROTOKOLL

31.05.2021 nr 14-7/4199-1

Tallinn

Koosoleku toimumise kuupäev:
12.05.2021

Algus kell 13.00

Lõpp Kell 17.00

Juhatas: Jaak Aab
Protokollis: Ivan Sergejev

Võtsid osa (komisjoni liikmed ja asendusliikmed): Jaak Aab, Kaia Sarnet, Priidu Ristkok, Kadri Tali, Dmitri Dmitrijev, Erik Puura, Eve East, Gerli Aas, Hallar Meybaum, Hardi Murula, Kristi Klaas, Kristjan Sahtel, Madis Vasser, Mare Roosileht, Margus Ilmjärv, Meelis Paavel, Peep Peterson, Pille Sööt, Riho Breivel, Sander Vaikma, Sandra Salom, Sille Kraam, Teet Kuusmik, Tiit Vähi, Timo Tatar, Tõnis Seesmaa, Kaupo Sempelson.

Kutsutud: Kaire Luht, Tarmo Kivi, Ivan Sergejev, Risto Kask, Andres Kikas, Anu Kull, Kaie Nurmik, Toomas Murulo, Eda Silberg, Ivo Krustok, Priit Pramann, Margit Keller, Marek Sammul.

PÄEVAKORD:

1. Ülevaade viimastest arengutest
Tervitussõnad: Riigihalduse minister Jaak Aab
Ettekandjad: Ivan Sergejev, Kaire Luht (RM), Hardi Murula (IVOL)
2. ÖÜF kava esitamine juhtkomisjonile ja tagasiside
Ettekandja: Ivan Sergejev (RM)
3. Suure Siirde projekti lühitutvustus
Ettekandja: Margit Keller (TU)
4. Ida-Viru ÖÜ kompetentsikeskuse idee arutelu
Ettekandjad: Margit Keller, Marek Sammul (TU)
5. Meetmete arendamisel tekkinud küsimuste arutelu, sh:
 - a. Ida-Viru suurinvesteeringu toetusmeede
Ettekandja: Andres Kikas (MKM)
 - b. Teadmusmahukuse kasvatamise meede
Ettekandja: Anu Kull (MKM)
6. Üldised küsimused. Koosoleku kokkuvõtted.

1. Ülevaade viimastest arengutest

Riigihalduse minister **Jaak Aab** avas koosoleku ja tutvustas päevakava.

Rahandusministeeriumi õiglase ülemineku protsessi koordinaator **Ivan Sergejev** tutvustas arenguid Ida-Virumaa õiglase ülemineku kava koostamise protsessis alates viimasest juhtkomisjoni koosolekust (12.02), sh:

- 04.03.2021 – uus ÕÜF jaotus sai otsustatud VV kabineti nõupidamisel;
- 09.03.2021 – esimene poolik ÕÜ kava mustand sai edastatud Euroopa Komisjonile;
- 17-18.03.2021 – toimus tehniline kohtumine Euroopa Komisjoniga;
- aprilli lõppus - mai alguses – toimusid kohtumised huvigruppidega, meetmete arendus, kava täiendamine, visioonipäevade ettevalmistus;
- 21.04.2021 – esimene täismahus ÕÜ kava mustand edastatud nii Euroopa Komisjonile kui ÕÜ juhtkomisjonile;
- 28-29.04.2021 – toimusid virtuaalsed Ida-Viru ÕÜ visioonipäevad;
- 21.05.2021 – toimub järjekordne kohtumine Euroopa Komisjoniga.

Ivan Sergejev tutvustas ÕÜF välistusi ja erisusi EK kirjaliku tagasiside ja EK'ga kohtumisel räägitud alusel. Põhiliseks järelduseks on see, et õiglase ülemineku fondi vahenditest võib investeerida suuretevõtete projektidesse ning olemasolevate käitiste CO₂ intensiivsuse vähendamisse, kuid mitte sellistesse ettevõtetesse ja käitistesse, mis on seotud fossiilkütustega. Selliseid investeeringuid on vaja kava nimeliselt välja tooma ja põhjendada. Suuretevõtete projektide ÕÜ kavas eraldi loetlemine on kohustuslik, lähtuvalt Euroopa Komisjoni ette antud kava templiidist, ega tähenda nendele finantseerimiseks valimist või eelistamist väljaspool konkurssi. Sellised projektid konkureerivad teiste projektidega ühtsetel alustel. RM üritab välja selgitada Euroopa Komisjoniga läbirääkimiste raames, kas saavad olla toetatud sellised projektid, mis kasutavad põlevkivi toorainena tootmisprotsessides, mis ei ole mitte mingil moel seotud fossiilkütustega. RM palub selliste projektide kaardistamisega abi Eesti Keemiatööstuse Liidu käest.

Ivan Sergejev andis ülevaadet ÕÜ kava koostamise edasisest protsessist. Kevadel / suvel 2021. a toimub ÕÜ kava täiendamine, tehnilised kohtumised Euroopa Komisjoniga, seminarid partneritega, jooksev suhtlus Euroopa Komisjonile ja meetmete arendus. Sügisel / talvel 2021. a peab jõudma meetmemääruste koostamiseni ning ÕÜ kava peaks saama lõplikku heakskiitu VV istungil ja saama esitatud ametlikult Euroopa Komisjonile ning sellega algavad ametlikud läbirääkimised Euroopa Komisjoniga. Talvel 2021. a on samuti plaanis vastu võtta struktuurfondide kasutamise seadust. ÕÜ kava kinnitamine Euroopa Komisjoni poolt ning ÕÜ meetmete rakendamise algus on plaanitud 2022. a algusesse.

Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika talituse juhataja **Kaire Luht** andis ülevaate Euroopa Komisjonile esitatavate dokumentide koosseisust ja valmimisastest, ning lühiülevaadet ÕÜ meetmete arendamise staatusest. Järeldus: meetmete arendus mõnevõrra venib. Ministeeriumitel palume võimalikult kiiresti tegutseda.

Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu õiglase ülemineku tegevuste koordinaator **Hardi Murula** andis ülevaadet Ida-Viru maakonna arengustrateegia staatusest. Pärast viimast juhtkomisjoni koosolekut toimus Ida-Viru maakonna visiooniseminar; maakond on uuendamas oma visiooni. Siiani on maakonnal olnud "tiksumise" visioon – kui naabritel läheb hästi ja oleme nendega hästi ühendatud, küll rikkus ka maakonda jõuab. Selgus, et selline suhtumine ei toimi ning maakond on tulemas välja ambitsioonikama visiooniga, mille kohaselt maakond soovib olla uue majandusmudeli eestvedaja. Lähituleviku olulisemad kuupäevad:

- 1.06 - õiglase ülemineku platvormi veebiseminar;
- 17.06 – maakonna arengukonverents Alutagusel. Miinimumplaan: ettekandjad ja panelistid kohapeal, ülekanne veebis.

Juhtkomisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu:

1. Tiit Vähi: Oleme teinud pikka ja positiivset tööd, aga mis on õige rahapaigutus, mis annaks Ida-Virule kõige rohkem tagasi? Mis on üldine visioon; 5-6 asja, mis annavad 80% soovitud tulemusest? Sillamäe sadamasse võiks ehitada väikesadama ning Ro-Ro reisisadama. Ei näe, et plaanitavad meetmed aitaks palku tõsta ning inimeste väljarännet vähendada. Loomes ettevõtteid, kus makstakse 800€ bruto.

Minister: Jõuame veel detailide ja meetmete juurde. Enamik ÕÜ rahast jaotatakse konkurentsipõhiselt ja parimatele ideedele, kus ka kõrgemad palgad ja uued tehnoloogiad, ei tehta nii, et jaotatakse raha laiali 3-6 ideele.

Tiit Vähi: Sooviks eraldi kohtuda ja rääkida. Tulge Sillamäele, promenaadi avamisele.

2. Kas suuretevõtete poolt saadetud projekti-ideed lähevad kõik automaatselt kavas, või seal on ka mingi valikuprotsess vahel?

Minister: Kirjeldatud on vaid võimalikud projektid, eelvalimist ei toimu. Kavas kajastatud ideed on toodud näidiseks. Nimekirja koostatakse vastavalt Euroopa Komisjoni juhisele. Ilmselt enamik projektidest tulevad konkureerima arendatavate meetmete raames võrdsetel alustel. Võimendan veel seda sõnumit: palun kolleegidel ministeeriumites pühendada aega ja liikuda meetmete arendamisega võimalikult kiiresti.

Ivan Sergejev: Kontrollime ainult, kas pakutud idee läheb vastuollu Euroopa Komisjoni ÕÜ määrusega või mitte; muud hindamist antud etapil ei tehta.

Hallar Meybaum: Erandeid peab põhjendama. Kui viidata kitsendustele, siis peab neid tõendama, mitte et ei lähe automaatselt kitsenduste alla.

2. ÕÜF kava esitamine juhtkomisjonile ja tagasiside

Rahandusministeeriumi õiglase ülemineku protsessi koordinaator **Ivan Sergejev** tutvustas juhtkomisjoni liikmetele ÕÜ territoriaalse kava mustandit.

ÕÜ territoriaalne kava koostatakse ÕÜ määruse lisas 2 sisalduva templiidi järgi. Templiit sisaldab vajalikke referentse, tm arvu limiiti, jms. Lõplik kava esitatakse Euroopa Komisjonile online vormi kaudu; graafika (joonised, pildid, jms) lisatakse eraldi failidena.

Kava koosneb 3-st peatükist:

1. Outline of the transition process and identification of the most negatively affected territories within the Member State:
 - 1.1 A description of the transition process at national level towards a climate-neutral economy;
 - 1.2 Justification for identifying the territories as most negatively affected by the transition process.
2. Assessment of transition challenges, for each of the identified territory:
 - 2.1 Assessment of the economic, social and territorial impact of the transition to a climate-neutral economy;
 - 2.2 Development needs and objectives by 2030 in view of reaching climate neutrality by 2050;

- 2.3 Consistency with other relevant national, regional or territorial strategies and plans;
 - 2.4 Types of operations envisaged;
 - 2.5 Programme-specific output or result indicators.
3. Governance mechanisms.

Esimene poolik mustand oli esitatud Euroopa Komisjonile 09.03.2021. Selles olid sisustatud peatükkid 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3 ning osaliselt ka 2.4. See esialgne mustand oli aluseks 17-18.03.2021 toimunud tehnilisele kohtumisele. EK tagaside:

- Esmane mustand on suhteliselt heaks lähtepunktiks edasiseks tööks;
- Sidusrühmade (eriti noorte) kaasamine on kava kriitiline osa;
- Oluline on meeles pidada, et kava ei ole klassikaline ERF / ESF+ kava ning erineb ka traditsioonilisest kohalikust arengustrateegiast. Kava fookuses on ülemineku majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaalased mõjud. On vaja eraldada ülemineku mõju tavaolukorrast – JTF saab toetada ainult ülemineku mõjude leevendamist;
- Kõik kavandatud meetmed peavad olema toetatud analüüsidega, kuna peame mõistma mõju ulatust ning seda, miks on kavandatud pakutud sekkumised. Näiteks, vaja on rohkem teavet / analüüsi ülemineku sotsiaalsete ja keskkondlike mõjude kohta.

Praeguseks on kavas sisustatud kõik peatükid, kuid endiselt on puudu mõned konkreetsed osad, nt väga lühikeseks on praegu jäetud suurettevõtete projektide nimekiri, lahti kirjutamata on ÖÜM II ja III samba tegevused, jmt. Igas sellises osas on tehtud vastav märkus, et „kava täpsustub“.

Tagasisidet 21.04 mustandile loodame saada 21.05 kohtumisel Euroopa Komisjoniga.

Tagasisidet juhtkomisjonilt ootame ka jätkuvalt. Tagasisidet oleme saanud, aga mitte palju: Madis Vasser – täiendusteppepanekud; Erik Puura – 2.4 peatüki osas sõnastusteppepaneku ühe projekti osas; Hallar Meybaum on saatnud nii omi kui Eesti Keemiatööstuse Liidu seisukohti seisukohti ja küsimusi.

Juhtkomisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

1. Kas konkreetsete välisotseinvesteeringute projektide ettepanekud, mis järjest näiteks IVIA või VIK lauale jõuavad peaks edastama täismahus RM-le?

Minister: Jah, tuleb suhelda RM'iga.

Kadri Tali: Täienduseks, et umbes kuu aja pärast tuleb avalikule väljapanekule SF21+ keskkonnamõjude hindamise aruande eelnõu. KSH aruanne tehakse partnerluslepele, OP'le ja ÖÜ kavale korraga.

2. On tunda puudust lühikesest ja lõovast lihtsas keeles visioonist, mis siis Ida-Virumaal peajasjalikult võiks muutuda õiglase ülemineku tulemusena (mille rahastamiseks ei piisa ainult sellest finantsinstrumendist, aga just selle instrumendi vahendid on visiooni suunas). Ehk hetkeseisus, kui toimub ideekorje, on veel vara seda teha (sh üldisi valikuid teha) ja presenteerida, aga meil kõigil oleks palju lihtsam, kui midagi sellist oleks olemas - praegu pisut upume meetme bürokraatiassa. Mis on loomulikult ka väga oluline, aga juhtkomisjoni rolliks on ju ilmselt üldine juhtimine. Kui homme ajakirjanik küsiks minu käest, milles siis tõenäoliselt õiglase üleminek seisneb, mida vastan?

Minister: Selle peale peame kõik mõtlema. Kõige paremini kajastub see tervikpilt ehk maakonna arengustrateegias, kuna jookseb sisse kogu info nii Eurofondidest, riigieelarvelistest initsiatiividest jm.

Timo Tatar: Mina arvan, et see visioon võiks olla, et Õiglase ülemineku eesmärk on mitmekesistada Ida-Virumaa majandus ning luua keskkond, mis loob Ida-Virumaast atraktiivseima uute tulevikukindlate investeringute asukoha Eestis. Selleks ka kavast toodud meetmed.

3. Kas RM täpsustaks üle, kas InvestEU (II sammas) raames lubatu (nt fossiilkütuste erisused) kehtib ka I samba puhul või on need kaks asja regulatsiooni poolest selgelt lahus?

Ivan Sergejev: Tegu on ikkagi kahe eraldi regulatsiooniga. JTF määrus ei viita InvestEU sätetele.

4. Soov täpsustada fossiilkütuse mõistet enne 21.maid.

Minister: Ei tea, kas oskame veel rohkem täpsustada, võrreldes sellega, millest täna juba ÕÜ määruse kontekstis rääkisime.

Ivan Sergejev: Meil oleks väga palju abi, kui me saaksime näiteid tootmisprotsessidest, kus põlevkivist toodetakse midagi, mis pole fossiilkütus, ja fossiilkütus ei teki protsessis mitte ühelgi etapil.

Hallar Meybaum: Põlevkivi ei ole fossiilkütus. Põlevkiviõli tootmine ei ole fossiilkütuse tootmine, vaid kulub ETS'i alla ja on võrdne teiste sektoritega. Selge see, et põlevkivi otse põletamine ei ole toetatav, ja see on OK. Aga metanooli tootmine, CO₂ püüdmine jms – peaks täpsustama. Kindlasti on ka selliseid näiteid, kus on vaheprodukte, aga see on sisend järgmisele ettevõttele. Enne 21.05 püüame kindlasti näiteid saata. Proovime Euroopa Komisjoniga ikkagi läbi rääkida.

Ivo Krustok: Olles korduvalt Euroopa Komisjoniga arutelusid pidanud fossiilkütuste teemal, saan öelda, et nende vaade on üsna selge: kui maapõuest võetakse süsinik välja ja see satub atmosfääri, siis see on probleem ja see ongi hästi keskne aspekt. Kaugele selle jutuga me ei jõua, et süsinikuheide tekib ju väljaspool meie piire.

5. Peame teadma, kuhu Ida-Viru 10 a pärast peab välja jõudma. IVOL tegeleb arengukavaga, aga riik peaks ka mingi nägemuse välja käima, a la „tahame sellist arengut ja oleme valmis toetama seda“. Tööstusparkidel peaks tekkima õigus minna omaosalusega äridesse sisse, Iirimaal selline näide olemas – Shannon Development.

Minister: Meil ongi riiklik tegevuskava, mida tahame aasta lõpuks uuendada. See on laiem kui õiglase ülemineku kava, kus on kajastatud ka muud riiklikud ressursid ja tegevused. Tegevuskava võtab vastu valitsus, sellega riik kinnitab, et seda tegevuskava ta ka täidab. Tööstusparkidel on suur roll.

6. Annex II soovib, et näidatakse energia- ja kliimakavade põhjal söest / ligniidist / põlevkivist väljumise ajaraami. Seda meil ei ole ju?!

Ivan Sergejev: Üleminek on kirjeldatud ÕÜ kava esimese peatükki esimeses osas: üldised eesmärgid, kui põlevkivi võimsuste kinni panek, jms.

3. Suure Siirde projekti lühitutvustus

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi juhataja ja Ida-Viru teadusnõukogu liige **Margit Keller** tutvustas Suure Siirde projekti.

„Suur Siire“ on teadusprojekt, mille eesmärk on aidata kaasa Eesti energia-, transpordi- ja sidesüsteemide siirdumisele kestlikule ning õiglasele arenguteele, kordamata tööstusühiskondade vigu tehnoloogiate arendamisel, rakendamisel ja juhtimisel. Süsteemide kitsaskohtade kaardistamiseks ning tulevikulahenduste arendamiseks kasutatakse uudset Suurte Siirete raamistikku, mis koosneb kuuest sekkumispunktist:

- 1) nišside ergutamine,
- 2) nišside kiirendamine,
- 3) valitseva režiimi nõrgestamine,
- 4) režiimi nõrgestamise kõrvalmõjude leevendamine,
- 5) mitme režiimi koosarengu suunamine,
- 6) „maastiku“ kallutamine.

Selliseid suuri siirdeid, nagu nt kliimaneutraalsusele üleminek, kontrollida ja lõpuni juhtida ei saa, saab tüürida ja nügida. Muutust ei saa saavutada ühe süsteemi haaval, tuleb vaadata eri valdkondade omavahelist koostoimet. Siirde üks poliitiliselt keerulisemaid aspekte on valitseva režiimi nõrgestamine, nt teadlik põlevkivisektori toetamise lõpetamine. Kõrvalmõjudega tegelemine on võtmetähtsusega, et siirdega kaasnevat ebaõiglaseid kohti pehmedada. Sotsiaalkaitse süsteem peab pakkuma piisavat puhvrit. Peaks tegelema kõigi 6 sekkumispunktiga samaaegselt, poliitika peab kiirelt kohanduma ja olema samal ajal kaasav. Ootused protsessile on väga kõrged.

ÕÜ protsessi juhtimise ja kommunikatsiooni seisukohast oluline on arvestada sellega, et üle Eesti ei pruugita mõista Ida-Viru „erikohtlemist“.

Juhtkomisjoni liikmete poolt küsimusi ei tõstetatud.

4. Ida-Viru õiglase ülemineku kompetentsikeskuse idee arutelu

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi juhataja ja Ida-Viru teadusnõukogu liige **Margit Keller** ning Tartu Ülikooli Narva kolledži direktor ja Ida-Viru teadusnõukogu liige **Marek Sammul** tutvustasid Ida-Viru õiglase ülemineku kompetentsikeskuse ideed.

Kompetentsikeskuse idee seisneb selles, et komplekssete üleminekuprotsesside heaks korraldamiseks on vaja teadmispõhist juhtimist ning jooksvat valdkondade ülest infovoogu protsessi kulgemise kohta. Väga oluline on sealjuures jälgida ja juhtida sotsiaalmajanduslikke muutusi, sest õiglase ülemineku eesmärk on ennekõike maakonna elanikkonna heaolu taseme hoidmine ja parandamine. Muutuste seire peab olema pidev ning analüüs läbi viidud parimal võimalikul tasemel, et ennetada sotsiaalsete pingete kuhjumist ning kaasnevat tagasilööke.

Kompetentsikeskuse eesmärgiks oleks aidata kaasa õiglase ülemineku strateegilisele juhtimisele teadusmahuka ettevõtluse edendamisel ning Ida-Viru maakonna sotsiaalmajandusliku heaolu säilitamisel.

Kompetentsikeskuse põhiliseks uurimisküsimuseks oleks: „Kuidas idavirukatel läheb õiglasel üleminekus?“ Lisaks, kompetentsi keskus koondaks rahvusvahelist know-how'd ülemineku kohta, jälgiks rahvusvahelisi projekte, sünteesiks andmetest suuremat ülemineku pilti, oleks

koordinaator-yahendaja uutele rakendusuringutele nt otsuste valideerimiseks/langetamiseks ja seiraks ÖÜ raames läbi viidavaid tegevusi (tegevuste kompleksne mõju kogu elanikkonnale), täites ka infovahendaja ja "tõlgendaja" rolli.

Kompetentsikeskus töötaks kui kõigi Eesti ülikoolide võrgustik, kaasates ka partnereid välismaalt ning Ida-Viru teadusnõukogu saaks olla selle kuraatori rollis.

Juhtkomisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu:

1. Äkki saab kommenteerida, kuidas see käimasoleva CINTRAN projektiga kokku sobib?

Hardi Murula: Väga hea meel, et teadusnõukogu on nii hästi käima läinud. Põhiprobleem, et erinevaid teadusprojekte nagu CINTRAN on käimas, aga nende tulemuste rakendamine jääb "tõlke" taha - kuidas teaduspõhised tulemused reaalelus rakendada. Ülikoolideülese võrgustiku kompetentsi kaasamine oleks suureks abiks kogu protsessis.

Minister: Olete ära teinud väga suurt ja tänuväärset tööd, ning midagi sellist, nagu selline kompetentsi- või seirekeskus on meile kindlasti vajalik; peame mõtlema, mis ulatuses ja kuidas seda rahastame. Selle kaudu saaks nii sisendit ülikoolidelt kui ka seiret. Väga ootame, et teadmismahukuse meetme toel ka tekib parem sünergia teaduse ja ettevõtluse vahel. HTMiga võiks kindlasti suhelda. Allikas ei pea olema JTF 100%, rahastusvõimalusi on ka mitmeid teisi tulemas. Nõus otsima võimalusi.

2. Praktiline küsimus: kas teadlased saaksid abistada Euroopa Komisjoniga erisuste osas läbi rääkida? Just fossiilse kütuse definitsioon?

Margit Keller: Alati on teadlastel dilemma, kui palju peaks tegelema poliitikakujundamisega ja kui palju teadusega. Tavaliselt teadlased poliitikat ei kujunda. Näiteks Delphi uuringut läbiviies oli teadlastele ehmatus, et äkki nende arvamuste pinnalt hakatakse poliitikat kujundama.

Hardi Murula: „Fossil fuel: a fuel such as gas, coal, and oil that has been produced in the earth from plants and animals.“

5. Meetmete arendamisel tekkinud küsimuste arutelu

a. Ida-Viru suurinvesteeringu toetusmeede

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna nõunik, **Andres Kikas** selgitas, milliseid muudatusi on toimunud Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetusmeetme tingimustes võrreldes jaanuarikuuga ja miks.

Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetusmeede pakub võimalusi toetada olulisi ja suuri projekteid, samas on sellel suur vastutus kogu fondi õnnestumise mõttes. Oluline, et suur osa kohustusi oleks 2023. a lõpuks ülesse võetud, ning maksed 2026. aastaks ära tehtud. Meetme fookuses on hästi tasustatud loodud töökohad.

Enamik ettevõtjad tahavad investeerida eelkõige betooni, osa kõrgtehnoloogilisemaid ettevõtjaid soovivad tasakaalu betooni ja TA vahel. Mitmekesistamise eesmärki panustab meede läbi uute toodete-teenuste ja/või uute üksuste/ettevõtte loomise toetamise. Energiatootmisele regionaalabi anda ei saa, nende jaoks määrusesse vaja lisada teine abiliik, abikõlblikud uued taastuvenergia üksused. Tööstuse kõrvale on toetatavate valdkondadena lisatud info ja side ning kutse, teadus- ja tehnikaalased tegevused, kuna nende palgatase on võrreldav töötleva tööstusega. Lisada saaks veondust ja laondust abistavad tegevused, nt

sadamad. Meede näeb ette väiksel määral ka koolituskulude hüvitamist. Sel teemal on MKM'il olnud koostöö HTM, SoM ja Töötukassaga.

Meetmes on ette nähtud jooksev taotlemine, üks taotleja - 1 projekt. „Do no significant harm“ põhimõtte – peab veel uurima, mida see antud meetme kontekstis tähendab; kas nt tohib sõltuda põlevkivienergiast või seda tarbida? Investeeringute meetme toetus algab seal, kus lõppeb VKE-de meede, ehk 500tuh € pealt. Ka suuremate (50-100 mln) investeeringute lagi on määratud 15 mln € toetuse peale, erand teadusmahukatele projektidele.

Teadusmahukuse puhul peab äriplaan nägema ette tootmise käivitamist, seotud ka finantskorrektsiooniga. Üldjuhul on TA kuludele ette nähtud 3-5 mln lagi; erandiks on VV suurinvesteeringu kriteeriumile vastavatele projektid, mis on ekspordifookusega ja panustavad valitud valdkondadesse. Vajadusel saab taotleda ka riigiabi loataotlus täiendavaks TA-abiks. Regionaalabi puhul annaks riigiabiluba juurde ca 1 mln toetust, seal ei ole mõistlik seda teha.

Juhtkomisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu:

1. Kas investeeringute projektide puhul ühe hindamiskriteeriumina kasutatakse seda, kuidas projektid omavahel vastastikusel sünergias on, või mitte? Kindlasti on seda väga keeruline teha, aga võimalik, kui oleks visioon. Lisaks, jällegi, haridusmeetmed peaksid olema kooskõlas suuremate investeeringutega.

Andres Kikas: Suures plaanis on teada, et IKT ja inseneeria on kindla peale minek. Lahendusi mõtleme koos ja vahetame infot teiste ministriumitega võimalike projektide kohta. Vajab mõtlemist, kas ja kuidas seda ettepanekut arvestada meetmedisainis (ehk nt toetussumma kontekstis).

Hallar Meybaum: Seda ettepanekut võiks olulise kriteeriumina arvestada.

2. Võiks selgitada, miks on otsustatud mitte teha voorudepõhist taotlemist – oluline on ju, et heade ettepanekute vahel tekiks konkurss ja rahastamiseks valitakse välja parimad.

Andres Kikas: Vooru tegemisel on ajaline risk väga suur ja arvestades ÖÜF piirangutega ei saa me seda endale lubada. Lisaks, planeeringute ajakulu võib jätta osa ettevõtjaid kõrvale, kellele ajastus ei sobi. Sama praktika on toimunud ka teiste investeeringumeetmete puhul üle Eesti.

3. Kas võrkudega ühildumise asemel võiks toetatav tegevus olla taristuga ühildumine - see võiks hõlmata ka näiteks ühendustee rajamist?

Andres Kikas: Kui VTA reeglid lubavad, siis võib lisada.

b. Teadusmahukuse kasvatamise meede

Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumide majandusarengu osakonna ekspert, **Anu Kull** tutvustas Ida-Viru ettevõtluse teadus-mahukuse kasvatamise toetust.

Esialgu on koostöös HTM'iga tegeletud toetatavate tegevustega määratlemisega, meetmeteks jagunemist vaadeldakse järgmises sammus. Läbiviidud ideekorje raames sai korjatud üle 2 mlrd eest ideid, 1 mlrd seotud põlevkiviga. 1,3 mlrd - taastuvenergiale

üleminek. Juunis on plaanis läbi viia 3 töötuba, kus saab täpsemat sisendit meetmete kujundamiseks. Praxis juhib töötube, et oleks ka kõrvalpilk.

Meetme arendamisel on tekkinud üks suhteliselt põhimõtteline küsimus, mille osas sooviks saada juhtkomisjoni arvamust:

Kas meede peaks eesmärgiks võtma ressursside „kuhjamist“ ja TA asutuste ja ettevõtete „klasterdamist“ konkreetsetes kasvualdkondades (hetkel on selliseid valdkondi kaardistatud kolm tükki: Kliimanetraalne energieetika, Industry 4.0 ja Kriitilised toormed – lisaks eraldi arenguvajaduseks on Ida-Viru majandustegevuse mitmekesistamine) ning need projektiideed, mis nende arengusuundade alla ei sobi taotlevad toetust pigem Rakendusuringute Programmist; või peab meetmes olema paindlikkus toetada ka konkreetsete ettevõtete konkreetseid uuringuid, mis lähtuvad puhtalt ettevõtete vajadustest ja saavad olla kõikides võimalikes valdkondades?

Juhtkomisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu:

1. Kumba suunda valida: kas kohustuslik klasterdamine või „vaba valik“?

Kadri Tali: Kuna püüame ettevõtlust mitmekesistada ja uusi harusid maakonda tuua, siis tundub ilmselge valik variant 2.

Hallar Meybaum: Ka pigem selle poolt.

Mare Roosileht: Toetan varianti 2, ei näe vajadust piirata.

Erik Puura: Võiks olla nii, et üks ei välista teist. Pikas vaates on klasterdumine piirkonnale pluss.

Margus Ilmjärv: Toetan samuti variant 2 – miks seada liigset piirangut! Variant 2 oligi see, et üks ei välista teist või mõlemat koos.

Meelis Paavel: Toetan teist, ehk paindlikku varianti.

Margus Ilmjärv: Koostöö teadusasutusega ei peaks olema toetamise kohustuslik tingimus. On ettevõtteid, kellel on potentsiaali iseseisvalt teadusmahuka toote väljaarendamiseks. Aquaphor, näiteks.

2. Mis on teadusmahukuse kriteerium?

Anu Kull: Meil on TRL skaala põhine lähenemine.

3. Kas suurettevõtte tüdarettevõtte on abikõlblik?

Anu Kull: Peab vaatama riigiabi reegleid, ilmselt on suurettevõtted ka teatud juhtudel abikõlblikud.

4. Andres Kikas: Küsimus ka, et mis piirid jooksevad, kas ettevõtte tohib teha koostööd muude riikide ülikoolidega, kuidas peavad uuringu tulemused jagunema (nt töhusa koostöö puhul - kas osa kasust/edasistest õigustest tohib nt Helsingi ülikoolile jääda). Seda võiks Euroopa Komisjonilt üle täpsustada.

Mare Roosileht: TA tellimine välisriikidest võiks olla lubatud, kui Eestis puudub vastav kompetents. Eesmärk on ju kogu piirkonna teadmismahukuse tõstmine.

Margus Ilmjärv: Ettevõttel peaks olema vabadus valida, millise teadusasutusega ta koostööd teeb.

5. Kas üks ja sama ettevõtja võib nii investeringumeetmest kui TA meetmest toetust saada?

Anu Kull: Jah, võib.

Minister: Peab läbi mõtlema sünergiaid ÖÜF teiste meetmetega ja muude programmidega, kuna meetmete ajalised raamid võivad olla erinevad, jms – et meetmed ei satuks omavahel vastuollu.

6. Kas me laiemat fookust silmas pidades tekitame oodatava struktuurse muutuse Ida-Virumaal? Et kas piisab RUP sarnasest laia ulatusega programmist või peaks kindlatesse valdkondadesse kuhjama toetust?

Minister: Eelmise mõttevahetuse alusel tundub, et peab töös hoidma mõlemad suunad.

6. Üldised küsimused. Koosoleku kokkuvõtted

Sõnavõttud:

1. Minister: Kuidas me edasi läheme?

Ivan Sergejev: Tagasisidet kavale ootame kirjalikult järgmise kolmapäevani. Samaks ajaks ootaks Keemiatööstuse liidult infot põlevkiviga seotud projektide kohta, mis ei ole seotud fossiilkütustega.

Minister: Kutsuks osapooled omavahel otse suhtlema, sh teadusnõukogu HTM'iga, jne.

2. Hallar Meybaum: Oleme teinud ettepanekud projektide hindamiseks. Sünergia peaks olema kriteerium, väikeprojektid eraldi ei anna efekti. Palgatase... kui palju ja kiiresti tekib töökohti. Kuidas tekivad kriteeriumid ja kes projekte hindab? Suurettevõtete toetus - halla ala - põlevkivi kui tooraine, ringmajanduse projektid - esitavad need.

Minister: MKM kriteeriumitest rääkis. Pigem ei teki seda probleemi, et madalalpalgalised töökohad kogu raha ära võtavad.

Andres Kikas: Hallar Meybaumi kriteeriumid käes. Ainut põlevkivi palgatasemest lähtuda on suur risk. Oluline on, et kõigil oleks oma valdkonna suhtes ambitsioonikas palgatase, mitte üks kindel number.

3. Kas ajakavas mingit lõdvendust on loota suurprojektidele?

Andres Kikas: Oleme lähtunud RM sisendist. Fondidel eraldi ajakava.

Minister: Sahinaid on, et ka EK mõtleb RRF perioodi pikendamise peale. Ei oska arvata, millal tuleb otsus.

Kadri Tali: 2/3 on kiire raha, ülejäänud pikema ajaga. Vähetõenäoline, et pikendatakse tähtaega.

4. Teet Kuusmik: Toetame jooksvat taotlemist, kuna ettevalmistused liiguvad erinevas tempos. Palgatase nõude seadmise puhul meetmetes peab arvestama, et põlevkivi sektor eriline – kõrge palk, aga töökohad kaovad kiiresti. Tööpuudus nii kõrge, et sellist lävendit ei peaks seadma. Ettevõtted palkavad inimesi turult turuhinnaga. Kas on selgust II samba ja kapitali tagamise osas?

Ivan Sergejev: I ja II sammast saab kombineerida. Täpsete tingimuste osas jääme vastuse võlgu. Kredexiga oleme suhelnud ja jätkame seda. Kõigepealt vaja vaadata InvestEU-le laiemalt otsa.

Priidu Ristkok: Investeeringu suuniste dokument tuli, aga seal palju lisainfot ei olnud.

Sander Vaikma: Ei ole Teet Kuusmikuga nõus - kindlasti tuleb palga alammäärade piirid ette seada.

Hallar Meybaum: Tuleb arvestada ka sellega, et põlevkiviõli tootmine suudab järgneva 20 aastaga luua üle 8 miljardi euro rahvuslikku rikkust.

5. Erik Puura: Kui on jooksev taotlemine, aga juba ette on teada, et huvi on 20x suurem kui raha, kas siis ei teki 'kes-ees-see-mees' sündroom. taotlusi on juba meetme avanedes rohkem kui raha ja meede suletakse? Nii on ju varem olnud...

Andres Kikas: Olemasoleva eelinfo pealt sellist probleemi ei näe, et "kes-ees-see-mees" olukord tekib.

OTSUS:

Juhtkomisjoni liikmetel esitada kava eelnõu kommentaarid-täiendused RM'le ühe nädala jooksul, ehk hiljemalt 19.05.21.

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaak Aab

Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Ivan Sergejev

Protokollija